

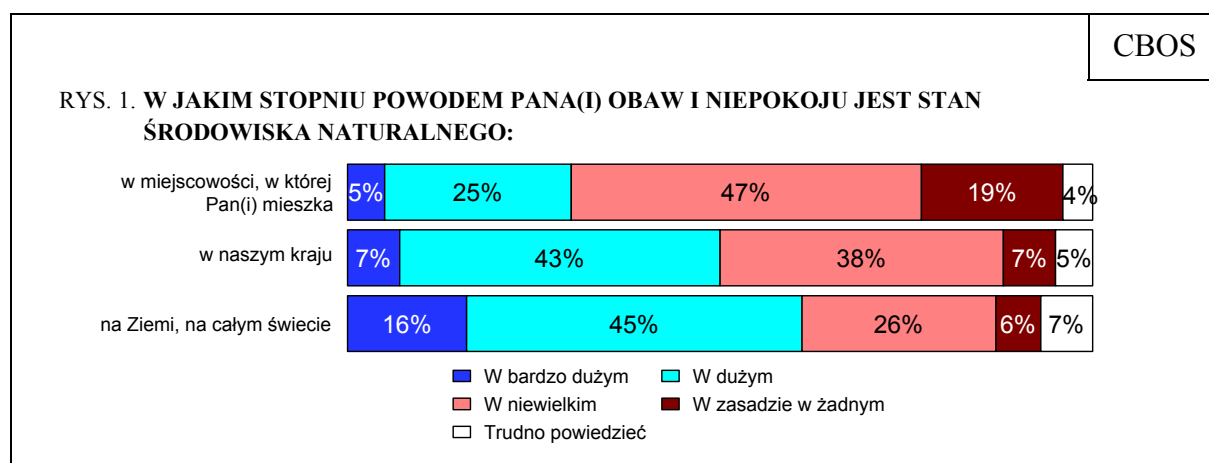
BS/1/2010

**POLACY O STANIE ŚRODOWISKA
I ZMIANACH KLIMATU**

Ekologia i problematyka zmian klimatu to tematy, które na dobre weszły do dyskusji publicznej i mają swoje stałe miejsce w mediach. W grudniowym sondażu¹ – w związku ze szczytem klimatycznym ONZ w Kopenhadze – chcieliśmy sprawdzić, w jakiej formie te zagadnienia funkcjonują w świadomości społecznej: czy Polacy w ogóle interesują się środowiskiem naturalnym i klimatem, jak oceniają stan środowiska, a także które opinie na temat zmian klimatycznych podzielają, a które traktują sceptycznie.

STAN ŚRODOWISKA

Większość Polaków (61%) deklaruje zaniepokojenie stanem środowiska na świecie. W mniejszym stopniu obawy dotyczą środowiska naturalnego kraju – martwi się o nie połowa badanych (50%). Najrzadziej ankietowani przejmują się stanem środowiska w swoim bliskim otoczeniu – niespełna jedna trzecia (30%) dostrzega w tym zakresie powody do niepokoju. Wyraźnie widać zatem, że obawy są tym częstsze, im bardziej odległy i abstrakcyjny jest punkt odniesienia.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (235) zrealizowano w dniach 2–9 grudnia 2009 roku na liczącej 1046 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Obawy o stan środowiska – zarówno o zasięgu lokalnym, krajowym, jak i ogólno-światowym – są wyrażane tym częściej, im respondenci są lepiej wykształceni. Problemy środowiska naturalnego relatywnie rzadziej dostrzegają ankietowani mieszkający na wsi lub w małych miastach (do 20 tys. ludności) niż osoby żyjące w większych skupiskach. Różnice te są najlepiej widoczne z perspektywy lokalnej: im większa miejscowość, tym częściej stan jej środowiska naturalnego budzi niepokój. Respondenci z największych aglomeracji mniej więcej dwukrotnie częściej niż badani ze wsi lub małych miast są zaniepokojeni stanem środowiska swojej miejscowości (zob. tabele aneksowe).

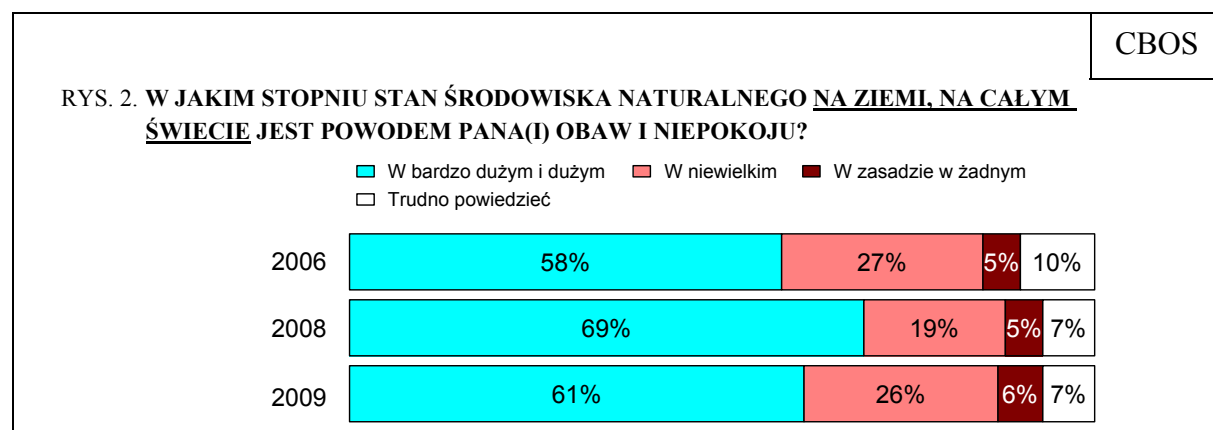
W stosunku do zeszłorocznego pomiaru zmalał odsetek osób dostrzegających problemy środowiska naturalnego w Polsce. Z drugiej jednak strony jest on większy niż trzy lata temu. Ogólnie rzecz biorąc, w latach dziewięćdziesiątych poziom zaniepokojenia stanem środowiska był wyższy niż teraz.

Tabela 1

W jakim stopniu stan środowiska naturalnego w naszym kraju jest powodem Pana(i) obaw i niepokoju?	Wskazania respondentów według terminów badań						
	1993*	1997*	1999	2000	2006	2008	2009
	w procentach						
W bardzo dużym i dużym	78	71	58	51	40	61	50
W niewielkim	13	20	30	36	45	28	38
W zasadzie w żadnym	3	4	6	7	7	5	7
Trudno powiedzieć	6	5	5	6	8	6	5

* W latach 1993 i 1997 badania dotyczące ekologii zostały przeprowadzone na zlecenie Instytutu na Rzecz Ekorozwoju

Rzadziej niż rok temu Polacy niepokoją się również o stan środowiska na świecie. Deklaracje wyrażające obawy pojawiają się podobnie często jak trzy lata temu.

Ponad trzy piąte badanych (62%) ma poczucie, że swoimi działaniami mogą korzystnie wpłynąć na środowisko naturalne we własnej miejscowości. Niespełna jedna trzecia (30%) jest przeciwnego zdania i należy zauważyć, że od drugiej połowy lat dziewięćdziesiątych takie opinie są w mniejszości. Tylko w jednym pomiarze tej dekady – ubiegłorocznym – zaobserwowaliśmy niepokojąco niski odsetek osób przekonanych o możliwości pozytywnego kształtowania swojego otoczenia pod tym względem, jednak obecnie nie tylko wrócił on do poziomu sprzed kilku lat, ale jest również najwyższy z dotychczas notowanych.

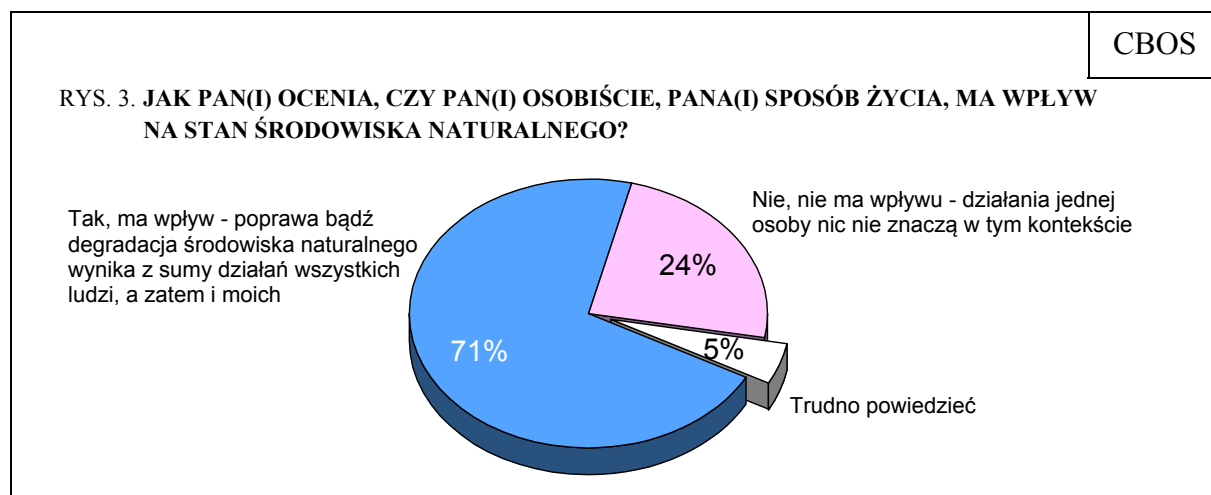
Tabela 2

Czy Pan(i) lub ktoś z Pana(i) najbliższej rodziny może swoim działaniem przyczynić się do poprawy stanu środowiska w swojej miejscowości?	Wskazania respondentów według terminów badań							
	1992*	1993*	1997*	1999	2000	2006	2008	2009
	w procentach							
Tak	35	40	53	51	59	56	46	62
Nie	65	60	40	37	30	33	35	30
Trudno powiedzieć	0	0	7	12	11	11	19	8

* W latach 1992, 1993 i 1997 badania dotyczące ekologii zostały przeprowadzone na zlecenie Instytutu na Rzecz Ekorozwoju

Przekonanie o możliwości korzystnego wpływania na środowisko naturalne swojej miejscowości częściej deklarują osoby najlepiej wykształcone, zamieszkujące największe aglomeracje miejskie. Jest ono również bardziej charakterystyczne dla młodszych niż starszych respondentów.

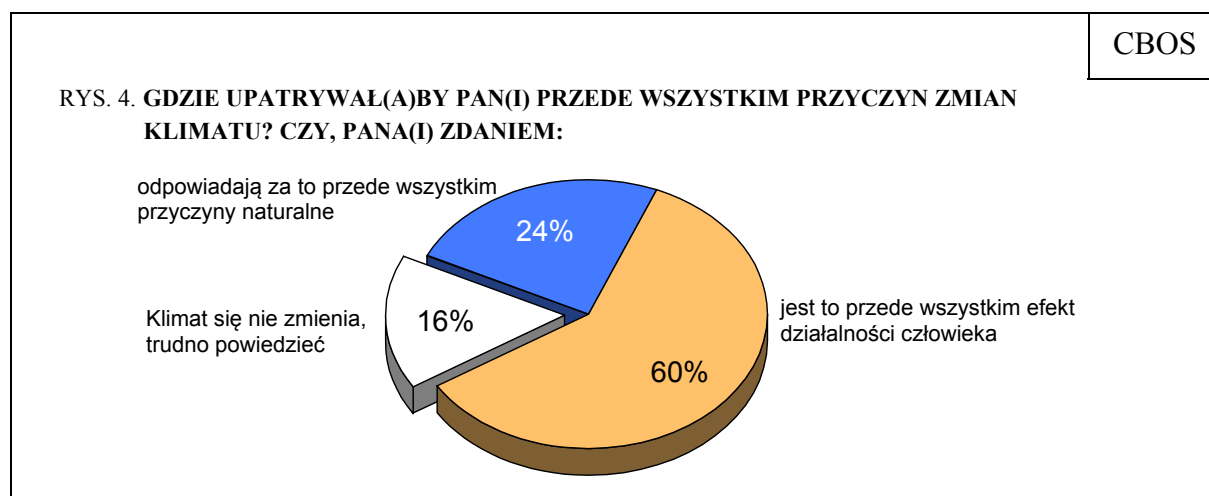
Ogólną opinię o wpływie człowieka na stan środowiska naturalnego podzielił siedmiu na dziesięciu badanych (71%). Co czwarty (24%) utrzymuje natomiast, że jednostkowe działania nic w tej dziedzinie nie znaczą.

Przekonanie o znaczeniu jednostkowych działań dla środowiska naturalnego deklarowane jest z różną częstością przede wszystkim w zależności od wykształcenia i wieku badanych. O braku poczucia wpływu na środowisko naturalne częściej niż inni mówią respondenci najstarsi, a także osoby najslabiej wykształcone. Ankietowani mający wyższe wykształcenie niemal powszechnie podzielają pogląd, że stan środowiska jest w zasadzie wynikiem sumy działań pojedynczych ludzi.

ZMIANY KLIMATU

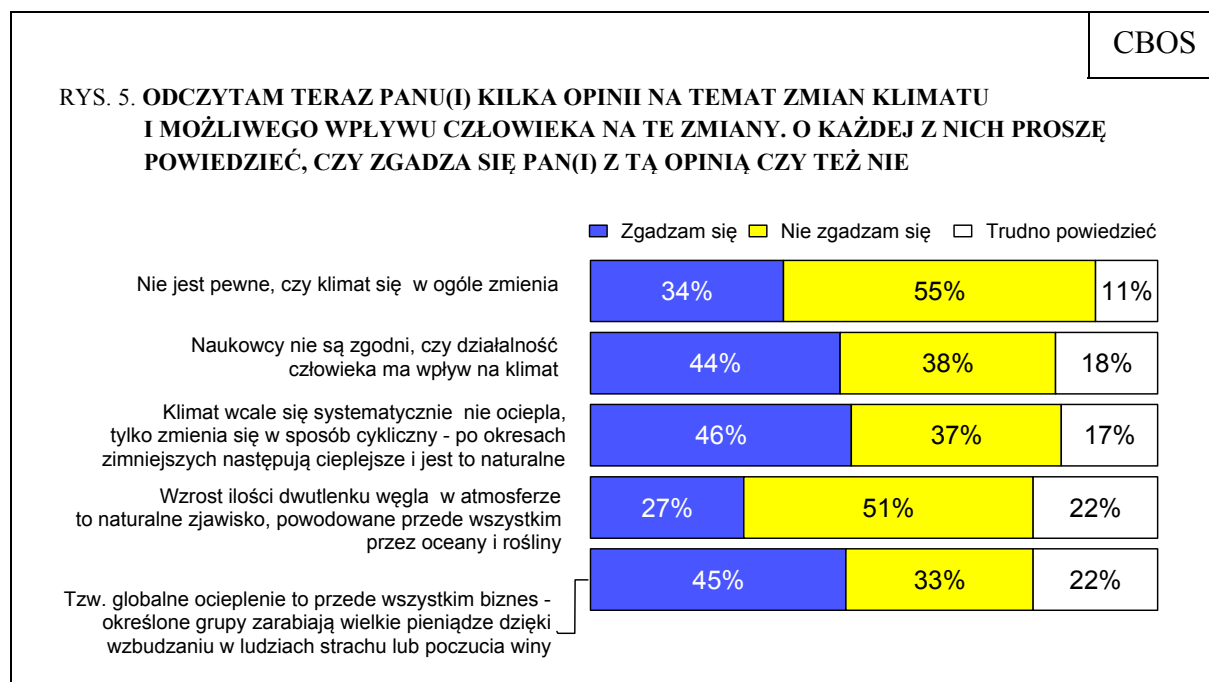
Naukowcy przeważnie zgadzają się z opinią, że klimat się zmienia. Nie są jednak zgodni co do tego, w jaki sposób zmiany te następują i co przede wszystkim na nie wpływa. Większość respondentów (60%) sądzi, że jest to głównie efekt działalności człowieka, co czwarty zaś (24%) jest zdania, iż zmiany klimatyczne zachodzą przede wszystkim z przyczyn naturalnych, niezależnych od aktywności ludzkiej.

Osoby młodsze – które nie ukończyły 34 lat – częściej niż starsi badani wskazują na przyczyny związane z działalnością człowieka. Natomiast o roli procesów naturalnych relatywnie częściej niż inni mówią respondenci najlepiej zarabiający, a także osoby uczestniczące w praktykach religijnych kilka razy w tygodniu.

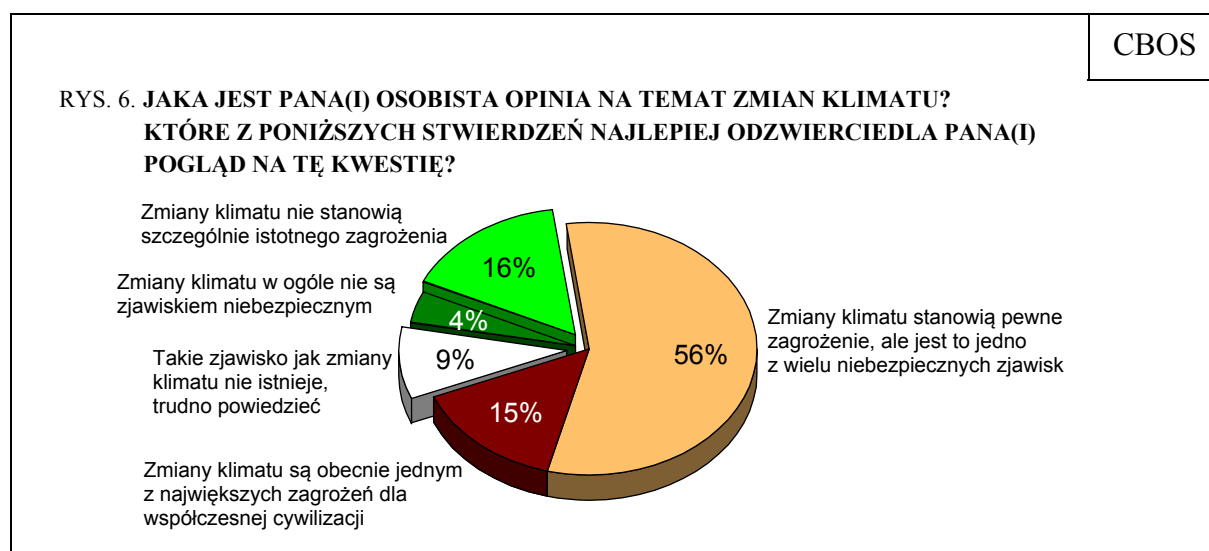
Ankietowanym przedstawiliśmy pięć stwierdzeń, dotyczących roli człowieka w procesie zmian klimatycznych, prosząc o ustosunkowane się do nich. Na tej podstawie można odtworzyć funkcjonujące potocznie spojrzenie na zmiany klimatyczne, a także percepcję przekazu medialnego i wiedzy naukowej na ten temat.

Respondenci w większości (55%) zgadzają się z tym, że klimat się zmienia. Mniej więcej co trzeci pytany (34%) ma wątpliwości w tej sprawie. Przeważa jednak pogląd, że zmiany następują w sposób cykliczny (46%), rzadziej natomiast akceptowana jest opinia o linearnym ocieplaniu się klimatu (37%). Zdania są mocno podzielone, jeśli chodzi o percepcję stanowiska naukowców wobec zmian klimatycznych; częściej wskazywane jest stwierdzenie, że w dyskusji naukowej nie ma zgody co do wpływu człowieka na klimat (44% wobec 38%). Co drugi respondent (51%) neguje koncepcję, która zakłada, że największy udział w emisji dwutlenku węgla do atmosfery mają oceany i rośliny. Polacy są też bardzo podzieleni, jeśli chodzi o ocenę całego nurtu związanego z globalnym ociepleniem. Ponad dwie piąte ankietowanych (45%) uważa, że jest to głównie zyskowny interes, a co trzeci (33%) nie przypisuje temu motywacji przede wszystkim finansowych.

Stanowisko wobec zmian klimatu i ich potencjalnych przyczyn jest w znacznej mierze kształtowane przez dwa czynniki: wykształcenie i wiek. O tym, że klimat się zmienia i to w sposób ciągły, nie zaś cykliczny, relatywnie częściej niż inni mówią młodszy badani i osoby z wyższym wykształceniem. Respondenci najlepiej wykształceni częściej niż pozostali podważają stwierdzenie, że za wzrost dwutlenku węgla w atmosferze odpowiadają głównie oceany i rośliny. Młodszy badani częściej niż starsi nie zgadzają się z tym, że globalne ocieplenie to przede wszystkim biznes.

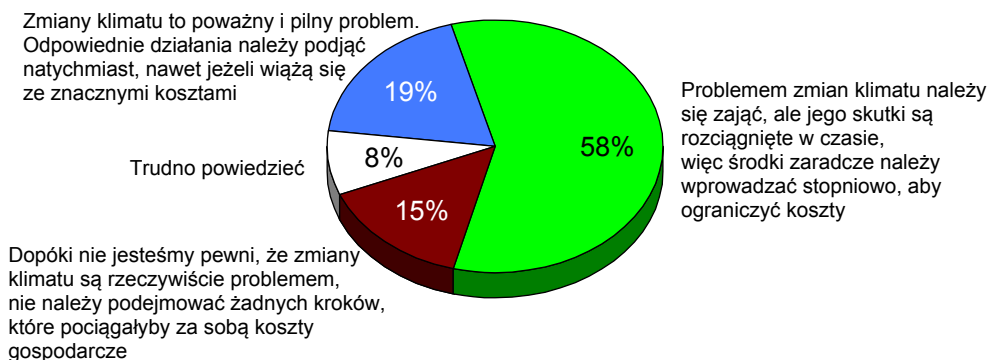
Czy Polacy uważają zmiany klimatu za istotny problem cywilizacyjny? Z uzyskanych deklaracji wynika, że zdecydowana większość badanych (71%) postrzega je jako zagrożenie, przy czym 15% uznaje je za jedno z najgroźniejszych zjawisk, a 56% – za jedno z wielu niebezpieczeństw. Tylko co szósty respondent (16%) uważa, że nie należy się ich szczególnie obawiać, a nieliczni (4%) sądzą, że zmiany klimatu nie stanowią żadnego zagrożenia.

Zmiany klimatyczne są relatywnie częściej niż przeciętnie postrzegane jako istotne zagrożenie przez najmłodszych badanych, uczniów i studentów, a także osoby z wyższym wykształceniem, mieszkańców największych aglomeracji miejskich. Zauważalnie mniejszą wagę niż inni przypisują tym procesom rolnicy – grupa zawodowa, której praca w dużym stopniu powiązana jest z kondycją środowiska i klimatem.

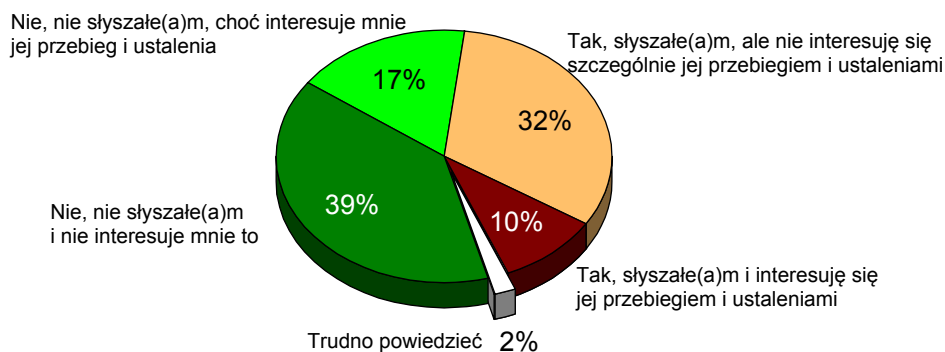
Blisko trzy piąte badanych (58%) uważa za stosowne podjęcie działań rozłożonych w czasie, które wiązałyby się z poniesieniem przez Polskę umiarkowanych wydatków na rozwiązania powstrzymujące negatywne procesy klimatyczne. Co piąty respondent (19%) postuluje podjęcie natychmiastowych działań, nawet jeśli pociągną za sobą duże koszty, natomiast 15% dorosłych sądzi, że na razie nie są potrzebne żadne wydatki na takie cele.

RYS. 7. NIE MA JEDNOZNACZNEJ ZGODY CO DO TEGO, CO POSZCZEGÓLNE KRAJE, W TYM POLSKA, POWINNY ZROBIĆ W ZWIĄZKU ZE ZMIANAMI KLIMATU. OTO TRZY STWIERDZENIA NA TEN TEMAT. PROSZĘ POWIEDZIEĆ, KTÓRE Z NICH JEST NAJBLIŻSZE PANA(I) POGLĄDOM

Rozwiązania mające na celu przeciwdziałanie zmianom klimatycznym, ustalane na forum międzynarodowym, w niewielkim stopniu absorbują Polaków. Z uzyskanych deklaracji wynika, że ponad połowa z nich (56%) nie słyszała o grudniowym szczycie ONZ w Kopenhadze, który był poświęcony tej problematyce. Niewielkie jest również zainteresowanie przebiegiem i ustaleniami tego szczytu – deklaruje je tylko co czwarty badany (27%). Wiedza o konferencji klimatycznej i poziom zainteresowania jej wynikami zależą w znacznym stopniu od wykształcenia respondentów.

RYS. 8. CZY SŁYSZAŁ(A) PAN(I) O GRUDNIOWEJ KONFERENCJI KLIMATYCZNEJ W KOPENHADZE, POŚWIĘCONEJ ZMIANOM KLIMATU, A JEŚLI TAK, TO CZY INTERESUJE SIĘ PAN(I) JEJ PRZEBIEGIEM I USTALENIAMI?

Polacy przeważnie obawiają się o stan środowiska w kraju i na świecie, natomiast ich bliższe otoczenie nie budzi zazwyczaj niepokoju w tym względzie, choć – jak wspomnieliśmy wcześniej – zależy to w dużym stopniu od wielkości miejsca zamieszkania respondenta. Zmiany klimatyczne są traktowane poważnie i większość opinii publicznej uważa je za istotne zagrożenie dla człowieka. W opiniach na temat możliwych przyczyn tych zmian obserwujemy bardzo podzielone stanowiska, co właściwie nie dziwi, jeśli weźmiemy pod uwagę fakt, że środowisko naukowe również nie jest spójne w definiowaniu tych kwestii. Ogólnie rzecz biorąc, dominuje pogląd, że każde jednostkowe działanie wpływa na środowisko, i to przede wszystkim człowiek, a nie procesy naturalne jako takie decydują o zmianie klimatu. Jednak z praktycznego punktu widzenia ważniejsze jest to, iż Polacy w większości mają poczucie, że mogą wpływać korzystnie na środowisko naturalne w swoim otoczeniu.

Opracował
Michał FELIKSIĄK